

ПРОМІЖНИЙ ЗВІТ №2*
9 – 22 грудня 2009 р.

23 грудня 2009 р.

I. РЕЗЮМЕ

- Менш, ніж за місяць до дня виборів Верховна Рада України розглядає ще один пакет змін до Закону про вибори у частині, що стосується Реєстру виборців, голосування за місцем перебування та протоколів про результати голосування, у тому числі обмеження можливості вносити зміни у список виборців у день голосування.
- Центральна виборча комісія (ЦВК) продовжує приймати постанови та роз'яснення у строки, встановлені законом. ЦВК проводить закриті попередні збори, на яких не присутні представники кандидатів, спостерігачі та журналісти, що є порушенням закону. Це знижує прозорість діяльності ЦВК.
- До цього часу ЦВК вдається підтримувати репутацію незалежного органу, незважаючи на роботу в складному політичному середовищі, що характеризується прогалинами у нормативно-правовій базі та досі не затвердженим державним бюджетом на 2010 рік. На сьогодні ЦВК отримала лише 0,6 відсотка від видатків на проведення виборів із затвердженого бюджету.
- Усі окружні виборчі комісії (ОВК) функціонують, однак на їхню діяльність негативно впливає брак коштів, недостатній досвід окремих членів комісій, їх великий кількісний склад та відсутність єдиного регламенту. ОVK утворили 33584 виборчі дільниці в Україні та 113 закордонних виборчих дільниць.
- Попередній список виборців містить 36310809 виборців. До цього часу було вилучено загалом 522485 випадків кратного включення. Продовжують викликати занепокоєння норми чинного закону, які дозволяють вносити зміни у список виборців у день голосування.
- Передвиборна кампанія набирає обертів, про що свідчать плакати та рекламні щити, розміщені по всій країні. Усі кандидати на пост Президента України мають змогу вільно проводити агітацію. Час від часу деякі кандидати не розмежовують виконання посадових обов'язків та передвиборну агітацію. У західній Україні передвиборна кампанія є більш динамічною. Тон передвиборної агітації дедалі більше стає негативним.
- Попередні результати моніторингу ЗМІ щодо висвітлення виборчої кампанії у випусках новин виявили різні підходи до того, як телевізійні канали розмежовують дії кандидатів, пов'язані з виконанням ними посадових повноважень, та їх дії як кандидатів на пост Президента України. Платна політична реклама на загальнонаціональних телевізійних каналах широко використовується головними претендентами.
- ЦВК продовжує відхиляти більшість скарг поштовими листами на технічних або юридичних підставах замість прийняття офіційних рішень, і це позбавляє права

* Єдина офіційна версія цього документу – це англomовна версія

учасників виборчого процесу оскаржувати в подальшому рішення ЦВК. Суд відхилив позицію ЦВК щодо пропорційного розподілу керівних посад в ОВК. Він постановив, що принцип пропорційності застосовується на усіх етапах призначення на такі посади.

II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

До Верховної Ради України було внесено пакет змін до Закону України «Про вибори Президента України» (далі - Закон про вибори). Це більш обмежений пакет змін порівняно з тими, що були відхилені 2 грудня. Запропоновані зміни стосуються частин закону, пов'язаних з Реєстром виборців, голосуванням за місцем перебування, протоколів про результати голосування та встановлення остаточних результатів.¹ У проекті змін у частині, що стосується Реєстру виборців, пропонується вилучити положення, яке дозволяє вносити зміни за годину до закриття виборчої дільниці та замінити його нормою, яка забороняє внесення змін до списків виборців менш, ніж за два дні до дня голосування. Питання внесення змін до закону поставлене на порядок денний Верховної Ради України та розглядатиметься 24 грудня.

Новий Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», який набуде чинності 1 січня, буде поширюватись на членів окружних виборчих комісій (ОВК) та дільничних виборчих комісій (ДВК). Відповідно до цього закону, вони не можуть мати в безпосередньому підпорядкуванні або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам.² Закон може вплинути на формування ДВК, оскільки близько одного мільйону людей залучатимуться до роботи у них. Порушення цього закону у процесі формування ОВК та ДВК може призвести до можливого оскарження їх рішень. У листопаді на пленарному засіданні Верховний Суд України вирішив оскаржити положення антикорупційного закону в Конституційному Суді.

III. ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ

Центральна виборча комісія (ЦВК) продовжує приймати постанови та роз'яснення у строки, встановлені законом. Серед іншого вона затвердила форму та текст виборчого бюлетеня та порядок розгляду скарг ДВК.

До цього часу ЦВК вдається підтримувати репутацію незалежного органу, незважаючи на роботу в складному політичному середовищі, що характеризується прогалинами у нормативно-правовій базі та досі не затвердженим державним бюджетом на 2010 рік. Втім, ці обставини призвели до ситуації, коли ЦВК не надала роз'яснень щодо порядку застосування деяких суперечливих положень закону, що є одним з її обов'язків. Це може негативно вплинути на діяльність комісій нижчого рівня.

Закон України «Про Центральну виборчу комісію України» передбачає, що комісія повинна діяти відкрито та публічно і приймати всі рішення на відкритих засіданнях. Втім, ЦВК проводить закриті попередні збори, на яких не присутні представники кандидатів, спостерігачі або журналісти. Згідно з поясненнями ЦВК, ці збори проводяться з метою

¹ Проект закону підтримали два депутати з фракції «БЮТ», один – з «НСНУ», один – з «Народної Партії» та один позапартійний депутат. Запропоновано змінити наступні статті: статті 32-36 – списки виборців, 77 – порядок організації голосування виборців за місцем перебування, 79-84 – протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців та встановлення результатів виборів Президента України.

² До таких осіб належать подружжя (чоловік, дружина), діти, батьки, дідусь і бабуся, онуки, прийомні батьки і діти.

обговорення порядку денного, питань порядку денного і проектів рішень, щоб досягти та представити скоординовану позицію ЦВК на відкритому засіданні. Відкриті засідання є форумом, на якому рішення просто оголошуються, а не обговорюються. Це порушує норми закону³ та знижує прозорість діяльності ЦВК.

18 грудня ЦВК звернулась до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України щодо негайної потреби фінансування виборів. Досі ЦВК отримала лише 0,6 відсотка від видатків на проведення виборів із затвердженого бюджету 2009 року.⁴

Усі ОВК функціонують та, як видається, встигають здійснювати підготовку, дотримуючись строків, встановлених законом. ОВК завершили розмежування виборчих дільниць на підставі пропозицій місцевих органів влади. Вони утворили 32087 звичайних виборчих дільниць. Додатково було утворено 1497 спеціальних виборчих дільниць у лікарнях і в'язницях, а також 113 закордонних виборчих дільниць. Кінцевий строк призначення членів ДВК за поданням кандидатів – 21 грудня.

Завершено програму навчання голів, їх заступників та секретарів ОВК. Той факт, що Верховна Рада України може змінити матеріальні та процесуальні норми закону після завершення програми навчання членів ОВК, викликає занепокоєння.

Склад ОВК призначається на підставі політичного подання, а керівні посади розподіляються пропорційно. Однак, така система не гарантує повною мірою, що в обох випадках знання та досвід претендента будуть узяті до уваги. Окрім того, велика кількість членів ОВК та той факт, що їх сесії не регулюються єдиним регламентом, іноді призводить до ускладнень у проведенні засідань.⁵

У той час, як більшість ОВК в цілому задоволені рівнем матеріально-технічного забезпечення та співпраці з місцевими адміністраціями, деякі ОВК висловили незадоволення.⁶ ОВК досі не отримали кошти для своєї діяльності від ЦВК. Поки що вони спираються на аванси або приватні кошти членів комісій.

Станом на сьогодні 386 членів ОВК були замінені, серед яких 123 з 675 осіб – на керівних посадах. У 16 випадках ЦВК замінила кандидатів на керівні посади представниками від інших кандидатів на пост Президента України, що призвело до порушення принципу пропорційності. Три постанови ЦВК були успішно оскаржені у суді, і ЦВК заявила, що надалі дотримуватиметься принципу пропорційності, тоді як минулі випадки заміни кандидатів переглянуті не будуть.

Серед 7414 членів ОВК 52,4 відсотка становлять жінки. З керівних посад ОВК жінки обіймають 43,6 відсотка від загальної кількості голів комісій, 45,3 – заступників голів та 76,2 відсотки – секретарів комісій.

IV. РЕЄСТРАЦІЯ ВИБОРЦІВ

Попередній список виборців містить 36310809 виборців. До цього часу було вилучено загалом 522485 випадків кратного включення, тоді як 174784 записи ще ретельно

³ Частина 1 статті 28 Закону України «Про вибори Президента України», частина 2 статті 2, частини 1,3 статті 4 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» та частина 4 статті 1, частини 1, 13 статті 10 «Регламенту Центральної виборчої комісії». Вони стосуються зобов'язань ЦВК проводити відкриті засідання і обговорення та діяти публічно.

⁴ Див. на сайті ЦВК; http://www.cvk.gov.ua/news/news_18122009.htm.

⁵ Наприклад, ОВК№ 160, 172, 176.

⁶ А саме: в ОВК№ 29, 57, 86, 91, 149, 168, 180, 184, 185, 186, 187, 188, 195, 212 і 225.

перевіряються як можливі кратні включення. 16 грудня Служба розпорядника Державного реєстру виборців (ДРВ) завершила формування списків виборців по окремих виборчих дільницях. Два примірника попередніх списків виборців на паперових носіях було передано до ОВК. Один примірник залишається в ОВК, а інший передається відповідним ДВК, де вони будуть відкриті для публічного ознайомлення та уточнення до 27 грудня включно.

ЦВК затвердила декілька роз'яснень щодо процесу реєстрації виборців. Серед іншого також зазначається, що заяви, подані в день голосування, про внесення змін до списків виборців розглядаються ДВК невідкладно, без перерви в голосуванні. Втім, згідно з новим пакетом змін до Закону про вибори, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України, включення та виключення виборців у день голосування можливі лише на підставі рішення суду, в той час як ДВК зможуть виправляти дрібні описки та друкарські помилки у списках виборців.

Згідно з існуючими нормам, виборець може голосувати за виборчою адресою, яка відрізняється від зареєстрованого місця проживання та адреси житла виборця.⁷ Таким чином, близько 96500 виборців зареєструвались за другою адресою. Потенційна проблема може виникнути тоді, коли такий виборець спочатку проголосує за своєю виборчою адресою, а потім звернеться до ДВК або суду щодо включення до списку виборців за місцем його реєстрації. Ні ДВК, ні суди не мають можливості перевірити, чи виборця не включили до списку виборців помилково, чи вилучили з нього за його власною заявою.

Експерти Місії спостереження за виборами ОБСЄ/БДПЛ відвідали 82 з 755 органів ведення Реєстру, які, згідно з їх спостереженнями, забезпечені необхідною матеріально-технічною базою, а співробітники підготовлені на належному рівні.

V. ПЕРЕДВИБОРНА КАМПАНІЯ

Передвиборна кампанія набирає обертів, про що свідчать плакати та рекламні щити, розміщені по всій країні. Агітація в ЗМІ, громадські мітинги, поширення листівок, концерти популярних виконавців та обхід виборців на дому з метою агітації за кандидата також є розповсюдженими засобами агітації. Видається, що всі кандидати на пост Президента України вільно проводять агітацію на всій території країни. За спостереженнями МСВ ОБСЄ/БДПЛ, агітація досі проходила більш динамічно в західних та південно-західних регіонах, порівняно з іншими регіонами країни. Втім, тон стає дедалі більш негативним, часто лунає взаємна критика кандидатів. До Місії спостереження за виборами ОБСЄ/БДПЛ надійшли звіти щодо незаконного розповсюдження наклепницьких агітаційних матеріалів.⁸

МСВ ОБСЄ/БДПЛ провела зустрічі з 13 з 18 кандидатів на пост Президента України або керівниками їх виборчих штабів.⁹ Їх основні занепокоєння стосувались неналежного фінансування виборчих комісій (через відсутність державного бюджету на 2010 рік), точності списків виборців, імовірних схем купівлі голосів, використання адміністративного ресурсу під час проведення агітації та незалежності виборчих комісій, у тому числі у день голосування. Деякі кандидати висловили недовіру існуючій судовій системі.

МСВ ОБСЄ/БДПЛ звернула увагу на те, що кандидати на пост Президента України, які обіймають керівні посади, не завжди розмежовували агітаційні заходи та виконання службових повноважень. 16 грудня під час агітаційного заходу в Київській області Прем'єр-

⁷ Частина 2 статті 8 Закону України «Про Державний реєстр виборців».

⁸ Звіти МСВ ОБСЄ/БДПЛ, отримані з Києва, Запоріжжя та Кіровограда.

⁹ Юрій Костенко, Володимир Литвин, Олександр Мороз, Олександр Пабат, Василь Противсіх, Олег Рябоконь, Сергій Ратушняк, Людмила Супрун, Петро Симоненко, Олег Тягнибок, Віктор Янукович, Арсеній Яценюк та Віктор Ющенко.

міністр України та кандидат на пост Президента України Юлія Тимошенко видавала державні акти на земельні ділянки членам сільських рад для їх подальшого розповсюдження у селах. Перед початком заходу серед учасників були поширені агітаційні матеріали Блоку Юлії Тимошенко (БЮТ).¹⁰ ЗМІ також повідомили про те, що Юлія Тимошенко або представники її виборчого штабу видавали виборцям державні акти на земельні ділянки.

До Окружної виборчої комісії (ОВК) №95 надійшла скарга щодо цього агітаційного заходу від двох членів цієї ОВК, які заявили про порушення пункту 2 частини першої та частини шостої статті 64 Закону про вибори.¹¹ ОВК винесла рішення щодо визнання факту порушення і направила його до ЦВК. Головний протест заявника полягав у тому, що агітаційний захід відбувся у приміщенні державної адміністрації і це є використанням адміністративного ресурсу.¹²

VI. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

4 грудня Місія зі спостереження за виборами ОБСЄ/БДПЛ розпочала моніторинг 5 загальнонаціональних каналів¹³ та 5 загальнонаціональних газет.¹⁴ Попередні результати свідчать про те, що в період з 4 по 19 грудня 8¹⁵ з 18 кандидатів на пост Президента України придбали ефірний час для платної політичної реклами на телевізійних каналах, які були об'єктами моніторингу. На Віктора Януковича припадало 58 відсотків¹⁶ від загального ефірного часу, призначеного для трансляції платної політичної реклами, на телеканалі «Інтер» та 43 відсотки – на ТРК «Україна». Юлія Тимошенко придбала 46 відсотків від загального часу трансляції платної політичної реклами на «5 Каналі» та 55 відсотків – на НТРК «Перший національний канал». Інші кандидати придбали значно менше часу для трансляції платної політичної реклами на телеканалах, що були об'єктами моніторингу.

Телеканали, щодо яких здійснювався моніторинг, повністю дотрималися передбаченого законом зобов'язання відокремлювати політичну рекламу від випусків новин та інформаційних програм і означати її як таку. Втім, МСВ ОБСЄ/БДПЛ виявила випадок політичної реклами кандидата на пост Президента України Сергія Тігіпка, яка не була означена як така. Трансляція здійснювалася в прайм-тайм на телеканалі «ICTV» 13 грудня та тривала 20 хвилин.¹⁷

У той час, як інститут платної політичної реклами не забезпечує конкурентів рівними можливостями і залежить лише від фінансових можливостей кожного кандидата, Закон про вибори передбачає надання однакового обсягу безкоштовного ефірного часу та друкованих площ у державних засобах масової інформації. Державний телеканал НТРК «Перший національний канал» надає безкоштовний ефірний час кандидатам на пост Президента

¹⁰ Спостереження МСВ ОБСЄ/БДПЛ в м. Кагарлик, Київська область.

¹¹ Відповідно до цих статей, участь у передвиборній агітації забороняється органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, їх посадовим і службовим особам. Забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей.

¹² Виборчий штаб Юлії Тимошенко подав заяву у місцевий суд з метою позбавлення ОВК можливості направити рішення до ЦВК. Суд задовольнив заяву виборчого штабу Тимошенко, відмінив рішення та постановив, що членам ОВК не дозволено подавати скарги згідно зі статтею 91 Закону про вибори.

¹³ Серед них – «5 Канал», «ICTV», «Інтер», «ТРК Україна» та Національна телерадіокомпанія «Перший національний канал».

¹⁴ «День», «Факты и комментарии», «Сегодня», «Україна молода» та «Урядовий Кур'єр».

¹⁵ Юрій Костенко, Володимир Литвин, Олег Тягнибок, Сергій Тігіпка, Юлія Тимошенко, Віктор Янукович, Арсеній Яценюк і Віктор Ющенко.

¹⁶ Загальний ефірний час – 1 година та 27 хвилин платної політичної реклами у звітному періоді.

¹⁷ 16 грудня у відповідь на запит МСВ керівництво ICTV визнало, що воно припустилося помилки, не означивши трансляцію як політичну рекламу.

України. 19 листопада ЦВК шляхом жеребкування визначила графік агітації. Безкоштовний ефірний час дає змогу менш відомим кандидатам донести до виборців свої передвиборчі програми. Однак, така можливість нівелюється невеликою глядацькою аудиторією НТРК «Першого національного каналу», а також тим фактом, що п'ять основних претендентів відмовились від участі у теледебатах на НТРК «Перший національний канал».¹⁸

Попередні результати моніторингу ЗМІ щодо висвітлення виборчої кампанії у випусках новин виявили різні підходи до того, як телевізійні канали розмежовують дії кандидатів, пов'язані з виконанням ними посадових повноважень, та їх дії як кандидатів на пост Президента України. Закон про вибори не передбачає чітких критеріїв для журналістів щодо розмежування висвітлення діяльності кандидатів як посадових осіб та як кандидатів на пост Президента України.¹⁹ Це обумовлює ситуацію, коли рішення залежить від самих журналістів, їх професіоналізму, незалежності та внутрішнього розпорядку телеканалів. Відсутність чітких визначень може заохотити кандидатів на пост Президента України, які займають керівні посади, приховувати агітаційні заходи у рамках їхньої посадової діяльності та отримувати додаткове та несправедливе висвітлення в ЗМІ.

VII. СКАРГИ ТА АПЕЛЯЦІЇ

Суди

Строк повноважень Голови Вищого адміністративного суду України (ВАСУ)²⁰ спливає 24 грудня. Виникло спірне питання щодо процесу подання кандидата на цю посаду, а також щодо того, чи слід подавати кандидатуру чинного Голови суду на наступний строк. Раніше Закон України «Про судоустрій», який регулює процес призначення, надавав повноваження призначити Голову ВАСУ Президенту України. У 2007 році Конституційний Суд України скасував це повноваження, а трохи згодом Рада суддів винесла рішення, яким надала це право собі. Верховна Рада України досі не прийняла закон, який би чітко регламентував процедуру призначення.²¹ Рада суддів проголосувала за повторне призначення чинного Голови ВАСУ, проте Верховний Суд України поставив під сумнів це повноваження та закликав призначити нового Голову. До цього часу ситуація не вирішена.

Київський апеляційний адміністративний суд (КААС) розглянув 56 скарг, пов'язаних з виборчим процесом, ВАСУ – 47. Слід відмітити 2 скарги, які надійшли від представника Президента України та кандидата на пост Президента України Віктора Ющенка, щодо пропорційного розподілу керівних посад у складі ОВД, яке гарантується усім кандидатам на пост Президента України відповідно до частини 8 статті 23 Закону про вибори.²²

В обох випадках кандидати від Віктора Ющенка до складу ОВК були спочатку призначені на одну з керівних посад, а потім звільнилися за власним бажанням. ЦВК замінила їх

¹⁸ Стаття 62 Закону про вибори передбачає право кандидатів брати участь в 60-хвилинних теледебатах з разом з іншим кандидатом. Графік проведення теледебатів та групи кандидатів було визначено ЦВК 15 грудня.

¹⁹ Частина 3 статті 58 Закону про вибори передбачає, що висвітлення дій кандидатів на пост Президента України, пов'язані з виконанням ними посадових (службових) повноважень (без коментарів, які можуть мати агітаційний характер) не належать до передвиборної агітації. Закон не містить визначення поняття «агітаційний характер».

²⁰ ВАСУ розглядає скарги, пов'язані з виборчим процесом та відповідає за розгляд справ щодо результатів виборів.

²¹ МСВ ОБСЄ/БДПЛ повідомили, що БЮТ планував внести на розгляд закон, в якому б це повноваження офіційно передавалося Раді суддів.

²² Як було зазначено в Проміжному звіті №1 МСВ ОБСЄ/БДПЛ від 15 грудня 2009 року, Закон про вибори не визначає, чого саме стосується принцип пропорційності. На практиці ЦВК дотримувалась цього принципу як на національному, так і на регіональному рівні.

представниками від інших кандидатів. Представник Віктора Ющенка подав скаргу до КААС, аргументуючи її тим, що частина 8 статті 23 Закону про вибори зобов'язує ЦВК дотримуватися принципу пропорційного розподілу впродовж усього виборчого процесу, а отже, надає право кандидатам повторно подати своїх представників. Позиція ЦВК полягала у тому, що частина 8 статті 23 Закону про вибори стосується лише первинного формування складу ОВК і ЦВК могла вирішувати питання подальших змін у складі комісії без дотримання принципу пропорційності.

В обох випадках КААС виніс рішення на користь Віктора Ющенка. Суд навів дані ЦВК, згідно з якими після кадрових змін представники Юлії Тимошенко отримали 45 керівних посад, а Віктора Ющенка – 40, тоді як при первинному формуванні представникам кожного з кандидатів належало по 41 керівній посаді. Суд зобов'язав ЦВК призначити кандидатів від Віктора Ющенка на керівні посади, які вивільнилися. Пізніше ВАСУ в обох випадках залишив без змін рішення КААС.²³

Поки що, за спостереженнями МСВ ОБСЄ/БДПЛ, до місцевих та окружних адміністративних судів подається незначна кількість скарг.²⁴ У деяких судах визнали, що відсутність фінансування та кадрів перешкоджає розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом. Стислі строки, передбачені для розгляду таких справ, загострюють ситуацію.

ЦВК та Окружні виборчі дільниці

ЦВК продовжує відхиляти більшість скарг поштовими листами на технічних або юридичних підставах замість прийняття офіційних рішень. Це позбавляє права учасників виборчого процесу в подальшому оскаржувати рішення ЦВК. Коли ж ЦВК приймає офіційне рішення, питання на засіданні майже не обговорюються, адже усі обговорення відбуваються під час закритих зборів, які проходять перед кожним відкритим засіданням. Згідно з даними офіційного сайту ЦВК, постановою ЦВК було оформлено лише шість рішень.²⁵ Підставами для відмови у розгляді справ були технічні помилки у поданні скарг та порушення п'ятиденного строку їх подання.

Співробітники МСВ ОБСЄ/БДПЛ відвідали переважну більшість із 225 ОВД, і виявили, що до цього часу було подано п'ять скарг. Ці скарги стосувались розміщення агітаційних матеріалів, виготовлення неправдивих агітаційних матеріалів та відсутність виборців у Державному реєстрі виборців.

Міністерство внутрішніх справ

Міністерство внутрішніх справ зареєструвало 58 порушень, пов'язаних з виборчим процесом. Зареєстровані випадки стосуються знищення плакатів та агітаційних матеріалів. Було зареєстровано декілька випадків сутичок між представниками агітаційних штабів Віктора Януковича та Юлії Тимошенко. У більшості випадків з правопорушників було стягнуто адміністративний штраф.

VIII. НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ СПОСТЕРІГАЧІ

²³ ЦВК програв ще одну подібну справу в КААС за позовом кандидата на пост президента України Сергія Тігіпка.

²⁴ В цілому було подано п'ять скарг до 12 місцевих адміністративних та 4 обласних апеляційних судів, які відвідали співробітники МСВ ОБСЄ/БДПЛ.

²⁵ МСВ декілька разів робила запит до ЦВК щодо надання оновленої інформації, яка стосується кількості скарг та прийнятих нею рішень, проте не отримала жодної точної інформації. Місію зі спостереження за виборами повідомили про отримання лише 36 скарг, а це означає, що з 4 грудня (на цю дату, згідно з інформацією ЦВК, у них знаходилось 35 скарг) було подано лише одну скаргу.

Станом на 16 грудня ЦВК зареєструвала 355 міжнародних спостерігачів. Європейська мережа організацій, що спостерігає за виборами (ENEMO) розгорнула свою Місію в Україні у складі основної групи експертів з 6 осіб та 50 довгострокових спостерігачів. Серед інших міжнародних організацій, які направляють своїх спостерігачів – Міжпарламентська Асамблея держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав (СНД) (67 спостерігачів), Міжнародна громадська організація сприяння розвитку виборчих технологій «За справедливі вибори» (91 спостерігач), Міжнародна громадська організація «Український Конгресовий Комітет Америки» (31 спостерігач). Національні позапартійні групи спостерігачів, серед яких Комітет виборців України (КВУ) та національна неурядова позапартійна громадянська мережа «ОПОРА», продовжують здійснювати моніторинг виборів на місцях, акредитовані як журналісти, оскільки Закон про вибори не передбачає інституту національних спостерігачів.

ІХ. ДІЯЛЬНІСТЬ МСВ ОБСЄ/БДПЛ

Протягом звітнього періоду МСВ ОБСЄ/БДПЛ продовжила свою постійну діяльність: проведення зустрічей з посадовцями, представниками виборчих комісій, виборчих штабів кандидатів, судів, засобів масової інформації та громадськості. Голова Місії ОБСЄ/БДПЛ, Посол Гайді Тальявіні провела зустрічі з 13 з 18 кандидатів на пост Президента України (або керівниками їх виборчих штабів). Вона також зустрілась з Єжи Бузеком, Президентом Європейського Парламенту. Вони наголосили на обопільному зобов'язанні тісно співпрацювати під час спостереження за майбутніми виборами Президента України. Місія провела брифінг для представників дипломатичної спільноти та міжнародних організацій, акредитованих в Україні. Довгострокові спостерігачі, які працюють на території усієї країни, продовжують спостерігати за підготовкою до виборів та проведенням передвиборної агітації.

Як зазначалося у першому Проміжному звіті Місії, Головуючий ОБСЄ від Казахстану, який вступає в свої повноваження, призначив Жоао Соареша, Голову Парламентської асамблеї ОБСЄ, Спеціальним координатором місії короткострокових спостерігачів ОБСЄ. Європейський Парламент, Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) та Парламентська Асамблея НАТО також мають намір направити свої делегації для спостереження у день голосування.